

Bildande av naturreservatet Fagertärn i Askersunds kommun

BESKRIVNING AV RESERVATET

Reservatets benämning: Naturreservatet Fagertärn

Kommun: Askersund

Socken: Askersund

Fastighet: Del av fastigheten Aspamarken 1:51

Lägesbeskrivning: Sjön Fagertärn är belägen i norra delen skogsområdet Tiveden ca 20 km sydväst om Askersund och 6 km väster om Olshammar. Reservatet ligger inom topografiska kartbladet 0942 (Askersund S0) och ekonomiska kartbladet 09437 (Hagaberg) samt har tyngdpunktskoordinaterna $x = 6516030$ $y = 1436120$.

Naturvårdsförvaltare: Domänverket

Markägare: Staten (naturvårdsfonden)

Areal: 35 ha varav 12 ha land och 23 ha vattenområde

Ärendets handläggning: Den 29 april 1905 fridlyste dåvarande Konungens Befallningshavande i Örebro län sjön Fagertärn och dess stränder samt fastställde ett vite av 100 kr för varje olovligt beträdande av sjön och dess stränder.

Mot bakgrund av att Fagertärns stränder varje år besöks av ca 30 000 turister som önskar se på sjöns röda näckrosor har länsstyrelsen funnit anledning att ta upp frågan om en naturreservatbildning varigenom förutsättningar kan skapas för aktiva vårdåtgärder av mark, vatten och vegetation samt möjlighet ges till upprättande av sociala och sanitära anordningar. Länsstyrelsen påbörjade under 1969 diskussioner med dåvarande markägaren Munksjö AB. Någon uppgörelse som ledde till reservatbildning kunde dock inte nås bl a på grund av att frågan om kostnadsfördelningen för vägunderhållet på tillfartsvägarna till Fagertärn inte kunde lösas på ett för Munksjö AB tillfredsställande sätt. Länsstyrelsen har efter det att staten köpt upp Munksjö AB:s skogsinnehav i

1983-02-18

11.1211-1850-80

Tiveden åter väckt frågan med markförvaltaren domänverket. Inom länsstyrelsen och i samråd med domänverket har upprättats förslag till avgränsning och skötselplan för ett naturreservat Fagertärn. Dessa förslag har tillsammans med förslag till föreskriften remissbehandlats av domänverket, kommunen och statens naturvårdsverk. Överenskommelse har därefter träffats mellan domänverket och statens naturvårdsverk om ett överförande av reservatområdet från domänfonden till naturvårdsfonden.

GRUND FÖR BESLUTET

Enligt samstämmiga uppgifter i litteraturen utgör Fagertärn ursprungslokalen eller en av ursprungslokalerna för röd näckros i Tiveden. Sjön Fagertärn är en ordinär skogssjö i Tivedenområdet helt omgiven av kuperad skogsmark. Tallskog, ställvis av hög ålder, dominerar.

Fagertärn är på grund av förekomsten av röd näckros av stort botaniskt intresse såväl inom som utom Sveriges gränser. Området är därför klassat som riksintresse i den fysiska riksplaneringen.

Förekomsten av röd näckros har genom åren inte bara rönt intresse bland botanister, utan även bland en bredare allmänhet. För att möta den stora ansamlingen besökare till området och mildra slitage och nedskräpning erfordras relativt omfattande sanitära och sociala anordningar i anslutning till området.

Målsättningen med reservatbildningen är att skydda och vårda den sannolika ursprungslokalen för de röda näckrosformerna i Fagertärn samt skapa förutsättningar för att ta emot och kanalisera det stora antalet besökande till området.

./.

Med återkallande av Konungens Befallningshavandes i Örebro län resolution den 29 april 1905 förklarar länsstyrelsen med stöd av 7 § naturvårdslagen det område som utmärkts på bifogade karta som naturreservat.

RESERVATFÖRESKRIFTER

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen (1964:822) samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skall gälla beträffande området.

A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär
2. genom dikning eller ytterligare dämning ändra sjöns nivåförhållanden
3. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel
4. anlägga eller bredda vägar eller stigar, utöver vad som framgår av fastställd skötselplan
5. fiska
6. jaga sjöfågel
7. avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd utöver vad som framgår av bifogad skötselplan, daterad 1983-01-04
8. under tiden juni-augusti använda vägen öster om sjön för virkestransporter
9. uppföra helt ny byggnad, brygga eller annan anläggning utöver vad som anges i bifogad skötselplan
10. utan länsstyrelsens tillstånd tillföra kalk eller andra ämnen som kan ändra vattnets kemiska egenskaper.

Föreskrifter nedan under punkt C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning därigenom inte avsevärt försvåras.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående markägarens och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägaren och innehavaren av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av till detta beslut fogad skötselplan.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

1983-02-18.

11.1211-1850-80

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. befara sjön med båt, kanot eller annan farkost
2. bada eller på annat sätt beträda vattenområdet
3. plocka, gräva upp eller på annat sätt skada näckrosor eller andra vattenväxter
4. plantera in växt eller djurarter
5. göra upp eld
6. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar
7. tälta eller ställa upp husvagn över natt
8. framföra motordrivet fordon annat än till och från upplåten parkeringsyta
9. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförliga anordningar

D. Bestämmelser jämlikt 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

1. Syftet med naturvårdsförvaltningen

Skötseln av området syftar till att bevara och gynna förekomsten av Fagertärns röda näckrosor. Skogsskötseln skall syfta till att skapa en för besökande attraktiv miljö. Risken för slitage och annan skada på naturen skall minskas genom åtgärder som vägleder besökare inom området.

2. Skötselplan

Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservatet genom att fastställa bifogade skötselplan, daterad 1983-01-04. Skötselplanen skall med ledning av erfarenheterna vid skötselarbetet omprövas senast om 10 år.

3. Naturvårdsförvaltningen

Området skall från naturvårdssynpunkt förvaltas av domänverket.

4. Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av naturreservatets gräns skall utföras enligt Svensk Standard (SIS 031522). Naturvårdsförvaltaren ansvarar för detta.

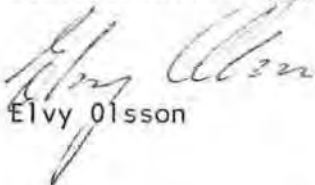
5. Samråd

Vid förvaltningen skall samråd ske med länsstyrelsen i alla frågor som inte är av ren rutinkaraktär eller som inte är reglerade i skötselplanen.

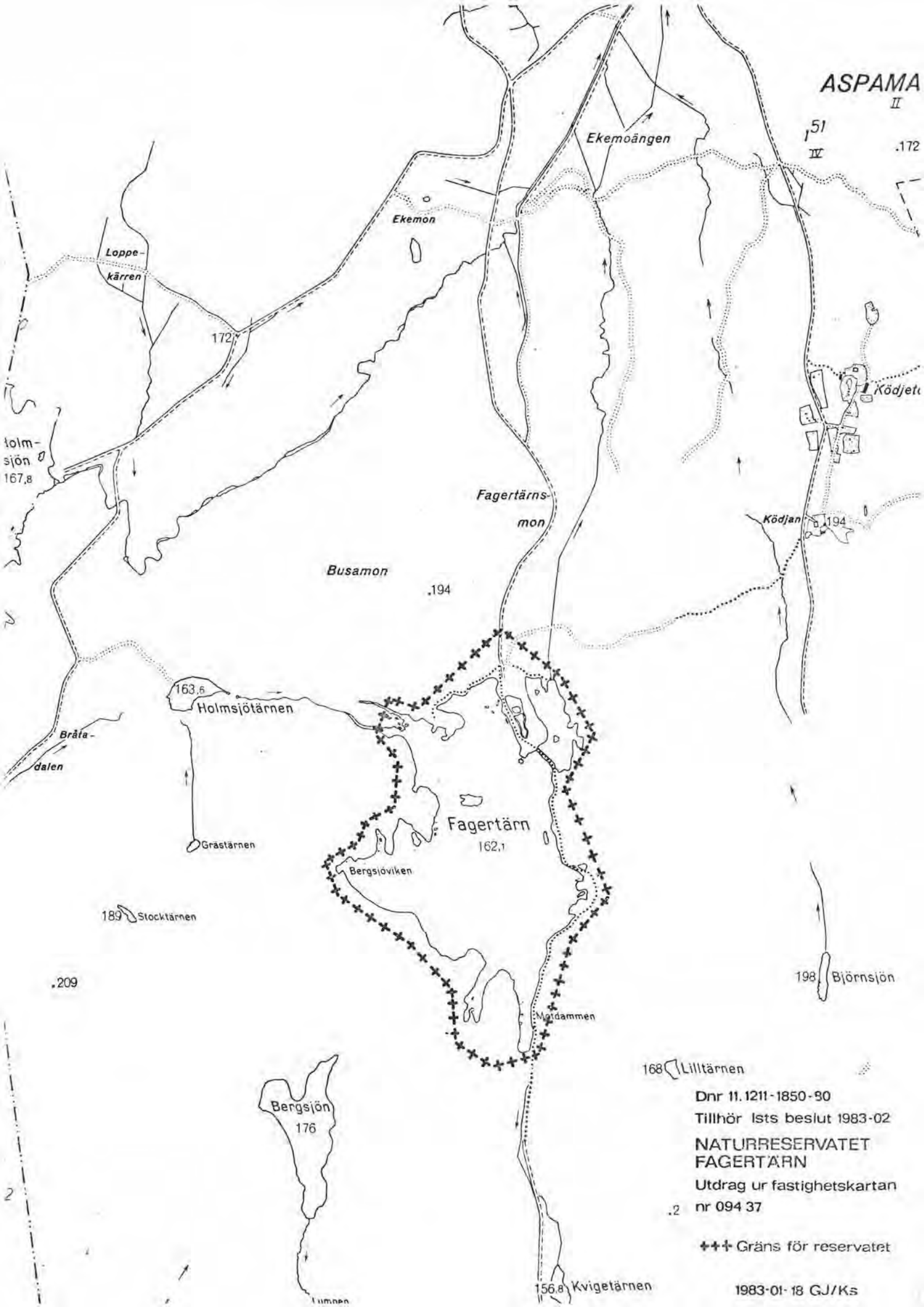
Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Elvy Olsson jämte ledamöterna Olle Aldén, Sören Gunnarsson, David Jonasson, Erik Persson, Kitty Melin, Sven-Ove Cederstrand, Thorsten Axelson, Erik Johansson, Kent Wallin, Lars Berge-Kleber, Birgitta Lindahl, John Jansson, Eric Carlsson och Ann-Mari Karlsson.

I den slutliga handläggningen deltog även tf länsråd Ewert Brantsberg, förste länsassessor Nils Hakelier, bitr överlantmätare Erik Ågren, naturvårdsdirektör Ingvar Hallberg, bitr länsarkitekt Olle Karlsson, länsantikvarie Olle Lindqvist samt förste byråingenjör Göran Janzon, föredragande.

./. Besvärshänvisning jordbruksdepartementet, se bilaga.

Elvy Olsson

Göran Janzon

168 Lilltärnen

Dnr 11. 1211-1850-90
Tillhör lsts beslut 1983-02
**NATURRESERVATET
FAGERTÄRN**
Utdrag ur fastighetskartan
nr 094 37

+++ Gräns för reservatet

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga länsstyrelsens beslut skall Ni skriva till regeringen,

jordbruksdepartementet

Tala om varför Ni anser att beslutet skall ändras och vilken ändring Ni vill ha. Skicka även med sådant som Ni anser har betydelse för ärendet.

Regeringen **måste ha fått** Er skrivelse inom den tid som nedan markerats med kryss, annars kan regeringen inte ta upp Ert överklagande.

- tre veckor från den dag då Ni fick del av beslutet
- tre veckor från den dag då beslutet är daterat
- två månader från den dag då Ni fick del av beslutet
- två månader från den dag då beslutet är daterat
-

Tala om vilket beslut Ni överklagar, 1 ex genom att anteckna ärendets nummer.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress och telefonnummer. Om Ni anlitar ombud kan i stället ombudet underteckna skrivelsen.

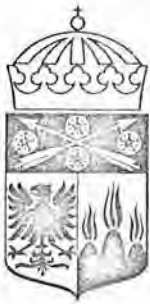
För ytterligare upplysningar kan Ni vända Er till länsstyrelsen.

DEPARTEMENTENS POSTADRESSER

Arbetsmarknadsdepartementet
Bostadsdepartementet
Budgetdepartementet
Ekonomidepartementet
Försvarsdepartementet
Handelsdepartementet
Industridepartementet
Jordbruksdepartementet
Justitiedepartementet
Kommundepartementet
Kommunikationsdepartementet
Socialdepartementet
Utbildningsdepartementet

10333 STOCKHOLM

Sändlista har ej scannats

LÄNSSTYRELSEN
I ÖREBRO LÄN

PLANERINGSAVDELNINGEN
Naturvårdsenheten
Byrådirektör
Göran Janzon

BESLUT

1987-10-12

11.111-230-87
1800-067-041

1(2)

POP POP till 67
H
Vem betalar?
14

För kännedom
SNV
DV
SVS
Mhn, A-sund
✓ PN

Kontrollprogram för sjön Fagertärn i Askersunds kommun

Beslut:

Länsstyrelsen fastställer härmed med stöd av 9 § naturvårdsförordningen att följande kontrollprogram skall gälla tills vidare för sjön Fagertärn i Askersunds kommun.

Kontrollprogrammet utgör ett komplement till gällande skötselplan för naturreservatet Fagertärn fastställd 1983-02-18. Fagertärn utgör en av länets kalkreferenssjöar. Kontrollprogrammet har därför anpassats till provtagningsprogrammet för referenssjöarna.

A Vattenanalyser

Enligt gällande program för naturvårdsverkets undersökningar av kalkreferenssjöar.

provtagningsplats

Ute på sjön på 2 meters djup

provtagningsfrekvens

1. januari/februari
2. maj
3. augusti
4. oktober

B Uppföljning av näckrosor

Förekomst av röda näckrosor räknas och markeras på karta första veckan i augusti varje år. Räkning skall ske från båt. Ev förekomst av flera blommor från samma rotstockspunkt anges som ett bestånd på kartan.

Ev rötskadade, nedåthängande knoppar under vattenytan tas bort och avlägsnas från sjöns närhet.

Redogörelse för ärendet

Enligt gällande skötselplan för naturreservatet Fagertärn skall ett särskilt undersökningsprogram för sjödelen av reservatet upprättas.

Fotokopiens likhet med
originalet intygas

1987-10-12

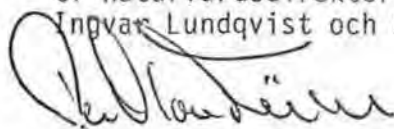
11.111-230-87
1800-067-041

Länsstyrelsen har med särskilda medel från SNV uppdragit åt Limnologiska institutionen i Uppsala att bl a upprätta ett förslag till biologiskt kontrollprogram för sjön Fagertärn och beståndet med röda näckrosor i sjön. Ett förslag till kontrollprogram har redovisats till länsstyrelsen i juni 1986. Länsstyrelsen har remitterat detta till statens naturvårdsverk som tillstyrker delar av föreslaget program.

Länsstyrelsen har sedan 1980 årligen inventerat beståndet med näckrosor i Fagertärn. Länsstyrelsen bedömer det angeläget att fullfölja den årliga inventeringen på motsvarande sätt som tidigare parallellt med att ett program för kemiska analysparametrar upprätthålles.

Beträffande övriga förslag till kontrollåtgärder bedömer länsstyrelsen inte dessa vara ändamålsenliga eller praktiskt genomförbara.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit tf naturvårdsdirektör Per Olov Führt, beslutande, byrådirektör Ingvar Lundqvist och byrådirektör Göran Janzon, föredragande.

Per Olov Führt

Göran Janzon

Länsstyrelsen
Örebro län
Miljöenheten
Eva Ekholm Pehrson

BESLUT

Datum
1995-06-22

Vår beteckning
231-02094-95

Ed Schneider
Santa Barbara Botanic Garden
1212 Mission Canyon Road
Santa Barbara
California
USA

Kopia till
SNV
AssiDomän Laxå
✓ Mie

**Undantag från föreskrifterna för naturreservatet Fagertärn i
Askersunds kommun samt fridlysningsbestämmelserna för röd näckros**

Beslut

Länsstyrelsen medger med stöd av 12 § naturvårdslagen undantag från meddelade reservatföreskrifter inom naturreservatet Fagertärn för att med hjälp av mindre, ej motordriven båt eller motsvarande undersöka näckrosor, samt i begränsad utsträckning ta fröhus och delar av blommor, såsom exempelvis pollenprover. Rötter, rotdelar eller hela blommor får inte plockas.

Länsstyrelsen medger med stöd av 14 § naturvårdsförordningen undantag från fridlysningsbestämmelserna för röd och vit näckros för att i begränsad utsträckning ta fröhus och delar av blommor i Kroksjöarna och Skyttasjön. Om så är möjligt bör huvuddelen av undersökningen förläggas till Kroksjöarna eller Skyttasjön, vilka inte är fredade som naturreservat.

Föreliggande beslut skall medföras vid besök och information bör även ske till personalen i informationskiosken vid Fagertärn respektive till markägarna vid eventuella besök i de andra lokalerna.

Länsstyrelsen önskar efter genomfört fältarbete få en redovisning av vilket provmaterial som tagits i de olika sjöarna och vid vilken tidpunkt.

Redogörelse för ärendet

Länsstyrelsen har i samband med bildandet av naturreservatet Fagertärn fastställt föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att särskilt iakttaga inom reservatet. Bland annat gäller förbud mot att befara sjön med båt eller dyl och att bada eller på annat sätt beträda vattenområdet. Förbud gäller också mot att plocka, gräva upp eller på annat sätt skada näckrosor eller andra vattenväxter.

Med stöd av 14 § naturvårdslagen har länsstyrelsen fridlyst näckrosor med röda eller rödlätta blommor i Tiveds, Askersunds och Hammars socknar. I Skyttasjön (Tived), Västra och Stora Kroksjön (Tived och Hammar) är dessutom alla vita näckrosor fredade.

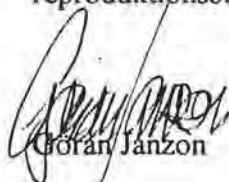

Länsstyrelsen
Örebro län
Miljöenheten
Eva Ekholm Pehrson

BESLUT
Datum
1995-06-22

Vår beteckning
231-02094-95

Ni har till länsstyrelsen framfört en begäran att få genomföra en tvåveckors fältundersökning på röd näckros bland annat i Fagertärn. Undersökningen är ett led i ett forskningsprojekt om röd näckros. Forskningen kommer att omfatta studier av bland annat morfologi, färgvariationer och reproduktionsbiologi.

Göran Jänzon

Eva Ekholm Pehrson

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET FAGERTÄRN

planen har upprättats inom länsstyrelsen sommaren 1980 och senast reviderats 1983-01-04

Skötselplanen omfattar

I

Allmän beskrivning

1. Administrativa data
2. Grund för beslut samt föreskrifter
3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

II

Plandel

1. Disposition och skötsel av mark och vatten
2. Anordningar för rekreation och friluftsliv
3. Tillsyn
4. Finansiering av naturvårdsförvaltningen
5. Skogsbruksplan
6. Kartor i skala 1:5000 utvisande skötselområden och serviceanläggningar

ALLMÄN BESKRIVNING

I. ADMINISTRATIVA DATA

<u>Skyddsform</u>	Naturreservat
<u>Objekt nummer</u>	1806001
<u>Beslutsdatum</u>	1983-02- (1905-04-29)
<u>Kommun</u>	Askersund
<u>Registerområde</u>	Askersund
<u>Läge</u>	Norra delen av Tiveden 20 km sydväst Askersund och 6 km väster Olshammar
<u>Area</u>	35 ha
därav landarea 12 ha	
<u>Fastighet</u>	Avstyckning av fastigheten Aspamarken 1:51
<u>Markägare</u>	Staten genom naturvårdsfonden
<u>Naturvårdsförvaltare</u>	Domänverket

2. GRUND FÖR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER

2.1 Grunden för beslutet

Enligt samstämmiga uppgifter i litteraturen utgör Fagertärn ursprungslokalen eller en av ursprungslokalerna för röd näckros tillhörande hybridkomplexet *Nymphaea alba* var. *rosea* x *candida*. Sjön Fagertärn är en ordinär skogssjö i Tivedenområdet helt omgiven av kuperad skogsmark. Tallskog ställvis av hög ålder dominerar

Fagertärn är på grund av förekomsten av röd näckros av stort botaniskt intresse såväl inom som utom Sveriges gränser. Området är därför klassat som riksintresse i den fysiska riksplaneringen.

Förekomsten av röd näckros har genom åren inte bara rönt intresse bland botanister, utan intresset blommar även inom en bredare allmänhet. Varje pensionärsresearrangör med självaktning har Fagertärn som en given besökspunkt i sitt reseprogram. För att möta den stora ansamlingen besökande till området och mildra slitage och nedskräpning erfordras relativt omfattande sanitära och sociala anordningar i anslutning till området.

Målsättningen med reservatbildningen är att skydda och vårda den troliga ursprungslokalen för den röda näckrosformen *Nymphaea alba* var. *rosea* x *candida* samt skapa förutsättningar för att ta emot och kanalisera det stora antalet besökande till området.

2.2 Föreskrifter

A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär

2. genom dikning eller ytterligare dämning ändra sjöns nivåförhållanden
3. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med området skötsel
4. anlägga eller bredda vägar eller stigar, utöver vad som framgår av fastställd skötselplan
5. fiska
6. jaga sjöfågel
7. avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd utöver vad som framgår av fastställd skötselplan
8. under tiden juni - augusti använda vägen öster om sjön för virkes-transporter
9. uppföra helt ny byggnad, brygga eller annan anläggning utöver vad som anges i fastställd skötselplan
10. utan länsstyrelsens tillstånd tillföra kalk eller andra ämnen som kan ändra vattnets kemiska egenskaper

Föreskrifter nedan under punkt C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning därigenom inte försvåras.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående markägarens och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägaren och innehavaren av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av till beslutet fogad skötselplan.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. befara sjön med båt, kanot eller annat flytetyg
2. bada eller på annat sätt beträda vattenområdet
3. plocka, gräva upp eller på annat sätt skada näckrosor eller andra vattenväxter
4. plantera in växt- eller djurarter
5. göra upp eld
6. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar
7. tälta eller ställa upp husvagn över natt
8. framföra motordrivet fordon annat än till och från upplåten parkeringsyta

9. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförliga anordningar.

D. Bestämmelser jämlikt 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

1. Syftet med naturvårdsförvaltningen

Skötseln av området syftar till att bevara och gynna förekomsten av Fagertärns röda näckrosor. Skogsskötseln skall syfta till att skapa en för besökande attraktiv miljö. Risken för slitage och annan skada på naturen skall minskas genom åtgärder som vägleder besökare inom området.

2. Skötselplan

Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservatet genom att fastställa bifogade skötselplan, daterad 1983-01-04. Skötselplanen skall med ledning av erfarenheterna vid skötselarbetet omprövas senast om 10 år.

3. Naturvårdsförvaltningen

Området skall från naturvårdssynpunkt förvaltas av domänverket.

4. Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av naturreservatets gräns skall utföras enligt svensk standard (SIS 031522). Naturvårdsförvaltaren ansvarar för detta.

5. Samråd

Vid förvaltningen skall samråd ske med länsstyrelsen i alla frågor som inte är av ren rutinkaraktär eller som inte är reglerade i skötselplanen.

3. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

Fagertärn är, en ordinär skogssjö bland många andra i skogsområdet Tiveden. Sjön är i rätt hög grad påverkad av mänsklig aktivitet, dels genom att sjön är reglerad och ytan höjd ca 1 m, dels genom att den västra stranden utgörs av vägbank, ursprungligen järnvägsbank. Sjöns värde ligger i att den troligen utgör ursprungslokalen för den röda näckrosformen *Nymphaea alba* var. *rosea* x *candida* (Samuelsson 1923).

Enligt Samuelsson tillhör de röda näckrosorna i Fagertärn ett hybridkomplex, där blommor kan uppträda i olika färgnyanser från vitt till mörkrött. Den röda färgen har uppkommit genom mutation. Genom nedärvning har egenskapen förts vidare och behållits inom populationen. Anlaget för röd färg finns hos våra vitblommande näckrosformer redan i bladen som innehåller antocyan.

Det första fyndet av röd näckros gjordes i Fagertärn 1856. Därefter upptäcktes flera andra röda näckrosbestånd i andra Tivedssjöar varav flertalet anses vara inplanterade från Fagertärn.

För att stävja en tilltagande plockning och uppgrävning av röda näckrosor i Fagertärn fridlyste dåvarande Konungens Befallningshavande i Örebro län den 29 april 1905 sjön Fagertärn och dess stränder samt

fastställde ett vite av 100 kronor för varje olovligt beträdande av sjön Fagertärn och dess stränder.

Varje år besöks sjön Fagertärn av ca 30 000 turister varav merparten under juli när näckrosorna blommar.

Fagertärn omges av talldominerad barrskog av varierande ålder. Inom vissa avsnitt finns bestånd med upp till 200 år gammal tall. Zonen närmast sjön har under de sista 40 åren varit undantagen från skogliga åtgärder.

Vid sjöns västra del finns en stor parkeringsplats samt enkla sanitära anordningar. En kiosk med försäljning av glass, vykort och mer eller mindre platsanknutna souvenier finns i anslutning till P-platsen.

Till Fagertärn och dess näckrosor finns många sägner och skrönor knutna, vilka ivrigt utnyttjas av den lokala turistnäringen.

Vid fridlysningstillfället fanns 40-50 stånd röda näckrosor i Fagertärn. Antalet blommande bestånd har under åren varierat mellan ca 150 och 50. Vid räkning 1967 uppskattades beståndet till 153 blommande grupper men i augusti 1982 fanns endast ett 50-tal.

För att kartlägga vilka faktorer som påverkar förekomst och blomning av näckrosor i sjön har upprättats ett program för undersökning av kemiska och biologiska förhållanden i sjön

Fagertärn nås via enskild väg utgående från väg 503 mellan Askersund och Tived eller via enskild väg utgående från Aspa mellan Askersund och Olshammar.

II

PLANDEL

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård

Vården och förvaltningen av området skall syfta till att bibehålla gynnsamma växtbetingelser för de röda näckrosorna, samt behålla en för besökande attraktiv omgivning runt sjön. Planen omspannar en tidsrymd av 15 år. Prioritering av angivna skogliga åtgärder framgår av i tabellform upprättad skogsbruksplan (1.4) Skötselplanen skall omprövas efter 10 år med ledning av de erfarenheter som under hand erhålles i samband med skötseln.

1.2 Principer för disposition av mark och vatten

Hävd av sjöområdet

Inga aktiva åtgärder skall för närvarande vidtagas i sjön. Sjöns vattenstånd skall bibehållas på nuvarande nivå genom att dammanläggningen i utloppet som hittills får fungera som överfallsdamm. Tillsyn skall dock utövas på såväl utloppsdammen som fångdammen i söder. Ev uppkommande läckor skall repareras. Ett program avseende undersökningar av sjöns kemiska och biologiska förhållanden skall utarbetas. Resultatet av kommande undersökningar kan föranleda att aktiva åtgärder i sjön måste övervägas. Vid sidan av ovannämnda program skall upprättas ett

kontrollprogram för kontinuerlig uppföljning av vissa kemiska och biologiska parametrar i sjön.

Hävd av skogsmarken

Målsättningen med skötseln av skogen inom området skall vara att bibehålla ett för friluftslivet attraktivt skogstillstånd samtidigt som de relativt smala skogsremorna skall bilda en inramning av sjön och utgöra skydd mot utanförliggande mer rationellt skötta skogsmarker. Avsikten skall inte vara att skapa urskogsartad skog annat än på öar och vissa uddar. I stället skall röjning och gallringar ske för att gynna kronutveckling och därigenom möjliggöra en lång omloppstid i bestånden. Tall skall vara huvudträslag och all föryngring skall ske under skärm. Vid föryngring skall inom huvuddelen av området en viss del överståndare tillåtas växa in i det nya beståndet.

Hävd av skogsremsan i strandkanten

Mellan den mest frekventerade stigen på östra sidan om sjön och stranden skall behållas en gruppställning av träd och buskar med mellanliggande vegetationsfria zoner där utsikt över sjön och näckrosorna erhållas. Frånsett viss utsiktshuggning längs stigen runt sjön skall vegetationen i strandzonen i övrigt lämnas utan åtgärder.

Riktlinjer vid avverkningar

Utforsling av virke skall ske med små lätta maskiner under tid på året när marken är tjälad. Uppkommer ändå körskador av väsentlig omfattning skall dessa lagas. På frekventerade stigar och inom området mellan sjön och befintliga, markerade stigar skall avverkningsavfall rensas bort.

Utforsling av virke från till reservatet angränsande skogsmark får ske på befintlig skogsväg öster om sjön utom under tiden juni-augusti. Om därvid skador uppstår på vägen eller angränsande terräng skall dessa repareras på nyttjarens bekostnad.

Gödsling, kemisk bekämpning

Gödsling eller kemisk bekämpning av lövsly skall inte förekomma inom reservatet.

Jakt och fiske

Jakt efter älg och rådjur får upplåtas. Jakt efter sjöfågel får inte ske inom området. Inte heller får fiske ske annat än för ev undersöknings-syfte inom fastställt kontrollprogram.

Faunavård

Vid avverkningar och röjningar skall hänsyn tas till hålbbyggande fåglar och annat vilt genom att i möjlig mån kvarlämna ihåliga träd samt bärande buskar.

1.3 Behandling av skötselområden

Reservatets landområde har indelats i 16 skötselområden. För varje område har nedan gjorts en kort beskrivning samt angetts skötsel mål-

sättning och skötselåtgärder. Prioriteringen av åtgärderna framgår av upprättad skogsbruksplan för området (1.4). Vattenområdet har upptagits som ett särskilt skötselområde.

Skötselområde 1

Beskrivning: Området utgörs av skogspartiet öster om parkeringen innehållande bl a toaletter och kiosk, och är bevuxet med en ca 120-årig barrblandskog med enstaka äldre tall resp yngre gran. Skogen är fullt sluten och undervegetation saknas inom större delen. Längs sjökanten förekommer en bård av björk, al, asp och tall.

Målsättning: Bibehållande av ett relativt tätt bestånd av tall och gran. Bården mot sjön lämnas i princip intakt.

Åtgärder: Plockhuggning av gran och dålig tall inom de tätaste partierna. En tätare kant lämnas mot söder och mot parkeringen. På sikt förnygring under tallskärm där stor del av befintliga tallar får växa in i det nya beståndet.

Skötselområde 2

Beskrivning: Området utgörs av en bergbunden och blockig sluttning öster om sjöns utlopp. Området är bevuxet med en 70-årig talldominerad skog med enstaka inslag av gran samt björk och al längs stranden. Beståndet är luckigt.

Målsättning: En talldominerad skog med inslag av gran samt lövträd längs stranden.

Åtgärder: Gallring ca 30 % varvid utvecklingsbar tall gynnas. Även en del gran behålles. Strandkanten lämnas i princip intakt.

Skötselområde 3

Beskrivning: Strandkant och mindre udde i sjön. Området är bevuxet med en gammal i genomsnitt ca 120-årig tallskog med inslag av gran av mestadels yngre ålder. En del lövträd förekommer i strandkanten.

Målsättning: En talldominerad skog med inslag av lövträd och enstaka gran längs strandkanten.

Åtgärder: Enstaka plockhuggning av gran och av skadad tall. På sikt förnygring. Befintliga gamla tallar på udden får stå kvar i beståndet.

Skötselområde 4

Beskrivning: Sluttning ned mot Fagertärn delvis med berg i dagen. Området är bevuxet med en 70-årig talldominerad skog med inslag av gran. Beståndet är ställvis luckigt. Avverkning av torrgran har skett i området för några år sedan.

Målsättning: Gallring varvid tall gynnas. På lång sikt förnygring under skärm.

Åtgärder: Gallring ca 30 % varvid utvecklingsbar tall gynnas. Även en del gran behålls.

Skötselområde 5

Beskrivning: Sluttning och bergknallar öster om sjön. Ca 100-årig talldominerad skog med inslag av gran och enstaka björk. Beståndet är luckigt och ställvis tätvuxet.

Målsättning: Talldominerad skog med inslag av gran och björk.

Åtgärder: Utgallring av gran och dålig tall. På sikt föryngring under skärm.

Skötselområde 6

Beskrivning: Området utgörs av ett parti mellan stigen och sjön samt en smal skogsremsa öster om stigen. Två kala berghällar finns inom området. Skogen utgörs av en grandominerad och olikåldrig skog med inslag av tall och björk. Beståndet är nyligen röjt och delvis gallrat samt noggrant städad. Marken mellan stigen och sjön är relativt sliten och flera spontant uppkomna stigar finns inom området.

Målsättning: En blandskog med gran, björk och tall som hålls relativt gles men samtidigt fri från undervegetation. Gruppställning av träd och buskar i strandkanten. Öster om stigen behålls en tät granskog.

Åtgärder: Plockhuggning av främst gran för att gynna kronutvecklingen. Toppar och ris efter avverkningar dras ur området mellan stigen och sjön. Återkommande slyröjning mellan stigen och sjön. Dock skall på sikt föryngring ske varvid efter ytterligare plockhuggning plantskog släpps upp i uppkomna luckor.

Skötselområde 7

Beskrivning: Delvis brant sluttning mot Fagertärn med 30-50-årig tätvuxen och ställvis luckig blandskog. Ingen röjning har skett sedan beståndet etablerades. Närmast stigen förekommer en del äldre träd främst tall.

Målsättning: Tallskog med inslag av gran och enstaka björk.

Åtgärder: Röjning och gallring varvid tall gynnas. Ett visst utrymme lämnas dock för gran och björk.

Skötselområde 8

Beskrivning: Området utgörs av själva strandkanten mellan stigen och sjön intill skötselområdena 4, 5 och 7. I strandzonen som till stor del utgörs av en uppbyggd bank ursprungligen en järnvägsbank växer björk, al tall samt en del buskar av salixarter m m.

Målsättning: Gruppställning av träd och buskar. Strandpartier mitt för större ansamlingar med röd näckros hålles i princip fria från träd och högre buskar.

Åtgärder: Gallring, röjning och gruppställning av träd och buskar. Återkommande åtgärder minst vart 5:te år.

Skötselområde 9

Beskrivning: Området utgöres av halvön mellan utloppssjön och stora sjön. Skogen utgöres av en ca 100-årig tallskog med inslag av gran och björk. En del betydligt äldre tallar förekommer främst på udden längst i söder. Skogen är relativt gles och luckig. Området är väl slitet av besökare.

Målsättning: En talldominerad relativt gles och genomsiktig skog.

Åtgärder: Plockhuggning för att gynna kronutvecklingen. På sikt förnygring under skärm. En del av befintligt tallbestånd tillåts växa in i det nya beståndet. I strandzonen gruppställning av träd och buskar.

Skötselområde 10

Beskrivning: Området utgöres av myrmark med kantskog mot parkeringsplats och angränsande fastmark. Myrmarken bestående av i huvudsak öppen mosse som övergår i kärrmark i söder. Omges av tall, björk och gran av varierad ålder.

Målsättning: Området behålles i princip i befintligt skick med ett relativt tätt bryn mot parkeringsplatsen.

Åtgärder: Plockhuggning i kantskogen mot p-platsen för att gynna kronutvecklingen. Både tall och gran samt björk bör ingå i beståndet.

Skötselområde 11

Beskrivning: Området är bevuxet med ett stort antal gamla tallar mellan 175-200 år samt yngre gran av varierande storlek och ålder. I vissa partier finns en yngre generation tall 10-20 år.

Målsättning: Ett talldominerat bestånd med inslag av gran. En viss del av de gamla tallarna tillåts växa in i det nya beståndet.

Åtgärder: Plockhuggning av främst äldre gran. Viss röjning i uppkommen tallförnygring.

Skötselområde 12

Beskrivning: Barrskog med överbestånd av tall ca 130 år samt gran av varierande ålder och storlek. Viss inblandning av lövträd, främst björk, förekommer längs stranden.

Målsättning: Talldominerad skog med inblandning av gran samt lövträd längs stranden.

Åtgärder: Plockhuggning av främst gran. På sikt förnygring under skärm.

Skötselområde 13

Beskrivning: Området rymmer hållmarker samt en del fuktiga strandavsnitt. Skogen utgöres av en gles, luckig ca 90-årig granskog med inslag av äldre tall, samt björk och yngre gran samt plantskog av tall. En hel del torrgran förekommer.

Målsättning: En blandskog av tall och gran samt björk vid stranden.

Åtgärder: Avverkning av torrgran samt utgallring av dålig gran. Friska granar lämnas tills nöjaktig förnygring kommit upp. På sikt avveckling av all gammal gran.

Skötselområde 14

Beskrivning: Blandskog av tall, gran och björk ca 40-50 år, där tall dominerar i norra delen och gran i den södra. Beståndet är tätvuxet och aldrig röjt eller gallrat frånsett några mindre partier närmast sjön.

Målsättning: En talldominerad skog med inslag av gran samt björk längs stranden.

Åtgärder: Röjning och gallring för att gynna kronutvecklingen och förhindra snöbrott och andra skador. Mellan sjön och stigen lämnas vissa partier täta medan andra öppnas helt. På sikt ytterligare gallring.

Skötselområde 15

Beskrivning: Området utgöres av en sänka mellan sjövikens och angränsande hygge. En blocksamling med ett antal mycket stora block ligger i sydvästra kanten. I området finns ett högväxt bestånd med gammal gran varav ett flertal blåst ikull efter det att hygget togs upp i söder. Dessutom förekommer en del äldre tall.

Målsättning: Förnygring och etablering av ett nytt grandominerat bestånd där befintliga gamla tallar får växa in i beståndet.

Åtgärder: Avverkning av kvarvarande äldre granar. Upparbetning av vindfällen och torrträd. På sikt röjning i uppkommande förnygring. Befintliga torrtallar lämnas.

Skötselområde 16

Beskrivning: Området utgöres av en brant bergrygg som sticker ut i södra delen av sjön. Bergryggen är bevuxen med en mycket gammal, (ca 200 år) talldominerad skog med inslag av yngre gran i varierande storlek. I strandzonen förekommer även en del björk.

Målsättning: En talldominerad skog med inslag av gran samt björk längs stranden.

Åtgärder: Plockhuggning av främst gran för att på sikt möjliggöra viss förnygring av tall. Huvuddelen av förekommande gamla tallar inklusive torrtall sparas. Vindfällen upparbetas.

Skötselområde 17

Beskrivning: Området utgöres av själva sjön. Sjöns ursprungliga yta är höjd ca 1 m och vattenståndet regleras genom en överfallsdamm och en dammlucka i gränsen mellan skötselområde 1 och 2. En låg hålldamm finns i sjöns sydligaste del. Sjöns norra del är relativt grund och till stor del bemängd med flyttuvor, stubbar m m, som slitits loss från stränderna i samband med sjöytans höjning. Sjöns södra hälft är djupare och har steniga, delvis branta stränder. Karaktäristiskt för hela sjön är att stora delar av botten täcks av ett låghumifierat slam till stor del härrörande

från de myrmarkspartier i sjöns norra del som ställdes under vatten vid sjöns höjning.

Sjöns nederbördsområde är inte större än 1,5 km² och utgöres av skogsmark på granitberggrund samt en mindre del myrmark.

Sjöns kemiska status har endast undersökts sporadiskt. Sålunda var under sommaren 1982 pH-värdet 6-7 medan alkalieteten uppmättes till endast 0,03. Sjövattnet är svagt humusfärgat. Enligt uppgift förekommer abborre och gädda i sjön.

Målsättning: Sjöytan skall hållas på nuvarande nivå genom bibehållande av befintliga dammbyggnader. Förutsättningarna för fortlevnad och utveckling av bestånden med röd näckros skall eftersträvas och om möjligt förbättras.

Åtgärder: För närvarande skall inga aktiva åtgärder i sjön vidtagas. Ett program för undersökningen av kemiska och biologiska förhållanden i sjön skall utarbetas i samråd med SNV. Ett kontrollprogram för kontinuerlig uppföljning av sjöns status skall biläggas denna skötselplan.

2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Tillgänglighet

För att undvika onödig förslitning av reservatområdet samt underlätta för besökande att uppleva områdets naturvärden skall nedanstående anläggningar finnas uppförda inom området.

Parkeringsplats

En vegetationsfri, delvis uppgrusad yta på 25 x 175 m utnyttjas idag för parkering, vilket normalt är tillräckligt även under besökssäsong. Husvagnscamping inom området får inte ske.

Toaletter

Fyra toaletter med latrinkärl finns öster om p-platsen. Väster om p-platsen finns tre stycken toaletter av torrdass-typ.

Sopkärl

Sopkärl skall finnas utplacerade på 3 - 4 ställen intill p-platsen.

Kiosk

Vid upplåtande av arrende för den kioskrörelse som finns på platsen skall detta villkoras av en viss tillsyn och städning på platsen och närmaste omgivning.

Markerad stig

En strövstig skall finnas urröjd och markerad runt sjön. Stigen skall spångas över blöta avsnitt.

Bro

Bron över kärret i nordväst skall repareras så att det går att passera torrskodd.

Rastbord

3 - 4 rastbord med sittbänkar placeras i anslutning till kiosken.

Renhållning

För renhållningen svarar naturvårdsförvaltaren. Sop- och latrinhämtning ombesörjes genom avtal med kommunen.

Utmärkning av reservatgränsen

Utmärkning skall utföras enl svensk standard (SIS 0315 22). Naturvårdsförvaltaren ansvarar för detta.

Information

En informationstavla med bl a karta och gällande föreskrifter på flera språk skall finnas uppsatt vid p-platsen samt på lämpligt ställe vid den östra stranden. En folder med fakta kring den röda näckrosen skall upprättas.

Vägvisning

Vägvisning till reservatet skall finnas på väg 49 vid Aspa och väg 503 vid Bosjön.

3. TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för tillsynen av reservatet. Ev behov av tillsynsman under tiden 15 juli - 15 augusti skall övervägas. Därvid bör särskilt möjligheten att lägga visst tillsynsansvar i kioskrörelsearrandet prövas.

Regleringsanordningarna vid sjöns utlopp skall regelbundet kontrolleras och vid behov repareras. Samma sak gäller fångdammen i söder.

4. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGENEkonomisk utredning

Som ett led i skötselplanarbetet har gjorts en beräkning av kostnader och intäkter i samband med naturvårdsförvaltningen. Beräkningen redovisas nedan.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Föreslagna åtgärder under kap 1:3 och 1:4 är genomgående skogliga skötselåtgärder. Med hänsyn till att åtgärderna under överskådlig tid innebär uttag av gagnvirke i en eller annan form bedöms åtgärderna under den närmaste tiden ge inkomster som täcker utgifterna för avverkning och uttransport av virke även om detta tvingas ske med mindre rationella metoder. Ev nettotillgångar i samband med skötselåtgärderna förutsätts därvid användas för erforderliga investeringar enl kap 3.

Arrende för befintlig kioskrörelse förutsätts kunna kvittas mot nödvändig tillsyn och renhållning under besöksäsongen.

Kostnader för investering och underhåll av anläggningen enligt kap 2 skall i princip bestridas med medel från det av SNV administrerade skötselanslaget.

4.1 Beräkning av kostnader och intäkter vid naturvårdsförvaltning inom naturreservatet Fagertärn (1983-01-04)

ÅTGÄRDER	Iståndsättning		Löpande skötselkostnader			
	Prioritet	Kostnad	DV	Kr	Inter-vall år	Års-kostnad
		DV Kr	DV åtgärd	Kr åtgärd		
Skogliga skötselåtgärder		Kostnaderna beräknas täckas av ersättning för avverkat gagnvirke				
Gränsmarkering enl Sv standard	15	11 000	1	600	6	100
Toaletter, förbättring och underhåll	5	10 000	2	1 200	1	1 200
Sopkärl, komplettering	1	2 000	-	-	-	-
Soptömning, latrinhämtning		Avtal med kommunen				15 000
Markerad stig, underhåll			5	3 000	5	600
Regleringsanordningar			5	3 000	10	300
Rastbord + bänkar (4 st)	2	8 000	1	600	6	100
Tillsyn och renhållning (utöver ev tillsyn inom ramen för kiosk-arrende)			10	6 000	1	6 000
		23 32 000				23 300
Utöver ovanstående kostnader kan tillkomma kostnader för vägunderhåll på enskilda vägarna till Fagertärn i det fall statsbidraget inte täcker de verkliga kostnaderna för underhållet						

NATURRESERVATET FAGERTÄRN

Karta till skötselplan

Skala 1:5000

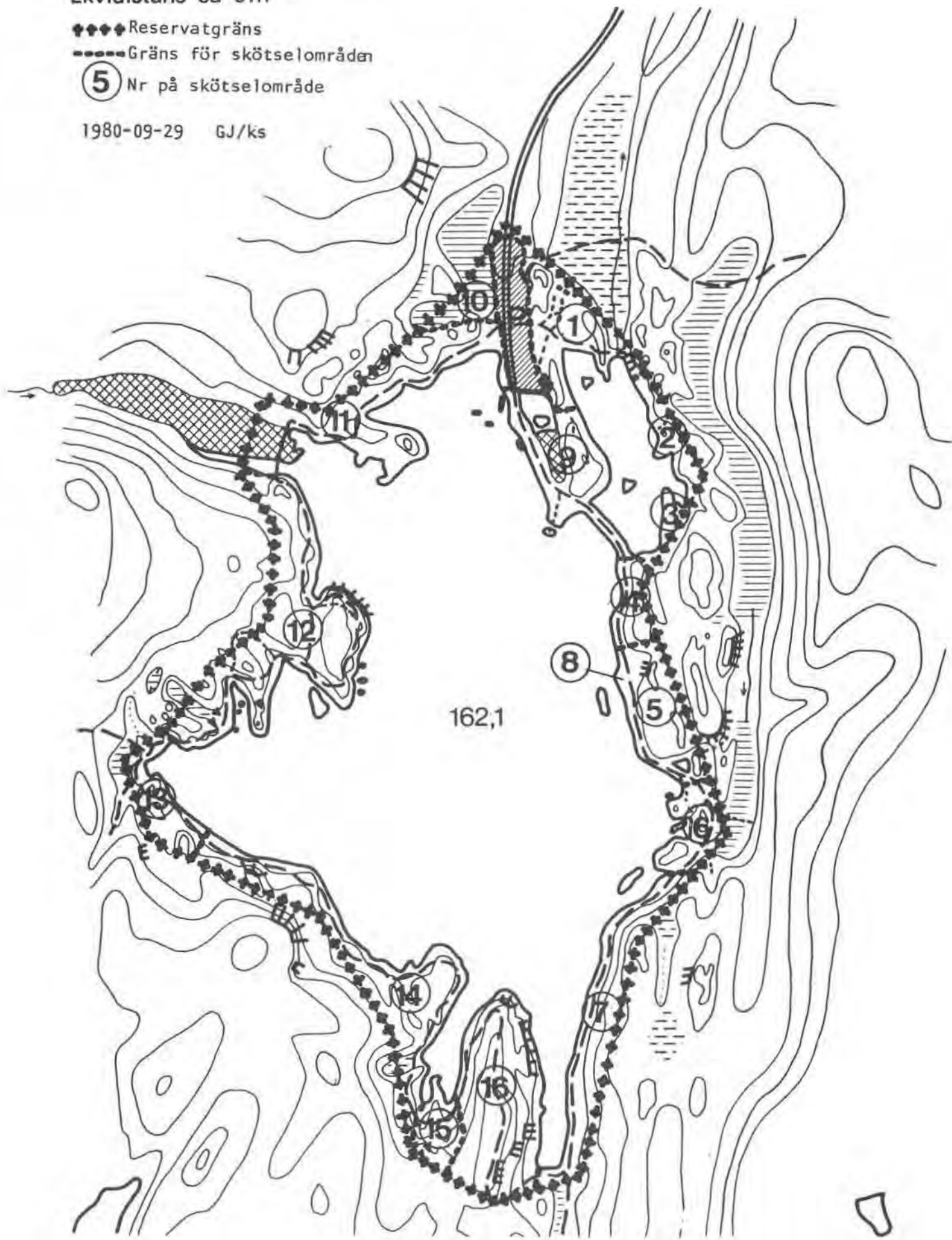
Ekvidistans ca 5 m

◆◆◆◆ Reservatgräns

----- Gräns för skötselområden

⑤ Nr på skötselområde

1980-09-29 GJ/ks

NATURRESERVATET

FAGERTÄRN

Karta till skötselplan Serviceanordningar

Skala 1:5000

Ekvidistans ca 5 m

◆◆◆◆ Reservatgräns

P Parkering

i Informationsskylt

T Toaletter

— Markerad stig

1980-09-29 GJ/ks

